

Predvídateľnosť sporového konania

JUDr. Dušan Kucbel

Vzor citácie: Kucbel, D.: Predvídateľnosť sporového konania. Žilina: Poradca podnikateľa, spol. s r. o., 2024, 328 s.

Predvídateľnosť sporového konania

© Dušan Kucbel

prvé vydanie, Žilina: Poradca podnikateľa, spol. s r. o., marec 2024, 328 s.

ISBN 978-80-8186-163-5

www.eurokodex.sk

Predhovor

Efektivita a predvídateľnosť rozhodovania je základným princípom, od ktorého by sa mal odvíjať procesný postup súdu pri riešení civilných sporov. V súvislosti s tým dielo poskytuje osobitný komentár k vybraným častiam Civilného sporového poriadku, ktorý je zameraný na právnu prax a zvládanie vybraných situácií, ktoré v priebehu sporového konania môžu nastať. Zameriava sa na to, ako by mali súd a sporové strany pristupovať k výkladu procesných inštitútov a ako v spore postupovať s cieľom rýchleho a efektívneho postupu vo veci.

Toto dielo nie je možné považovať za doktrínálny výklad procesného kódexu, ale za skúsenosti autora pri jeho aplikovaní. Čitateľ v publikácii nájde množstvo príkladov, vzorov, ako aj poznatkov zo súdnej praxe. Úlohou autora bolo priblížiť odlišný prístup k sporom oproti zaužívanej súdnej praxi, ktorá sa, žiaľ, vyznačuje naďalej neprimeranou dĺžkou konania. V publikácii je poskytnutý návod, ako docieľiť správnu aplikáciu koncentrácie konania, zachovať zásadu rozhodnutia na prvom pojednávaní, kedy použiť predbežné prejednanie sporu so zameraním na osobitnú poučovaciu povinnosť súdu, ktorá v podmienkach právnej doktríny na území Slovenskej republiky ešte nebola doposiaľ dostatočne spracovaná. V nadväznosti na to autor poskytuje výklad postupu súdu, ktorý by mal zodpovedať sociálnej koncepcii sporového konania a prostriedky na presadenie pozície tzv. silného sudcu. Vymedzuje rozsah, v akom sú strany sporu zodpovedné za výsledok sporu s poukazom na ich procesné povinnosti.

Z obsahového hľadiska publikácia čerpá tiež zo zahraničnej právnej úpravy, súdnej praxe a právnej doktríny v Českej republike, kde došlo k presadzovaniu moderných inštitútov sporového konania skôr ako na území Slovenskej republiky. Výklad diela sa týka najmä civilného sporového konania na súde prvej inštancie, pretože podľa názoru autora ide o ťažiskovú časť sporového konania.

Dielo je určené predovšetkým sudcom, vyšším súdnym úradníkom, advokátom a v neposlednom rade aj právnej teórii. Tým nie je vylúčené, že nájde svoje miesto aj u poslucháčov (študentov) právnických fakúlt ako pomôcka pri štúdiu, ako môže civilné sporové konanie v praxi vyzeráť.

autor

O autorovi

JUDr. Dušan Kuchel

Právnickú fakultu absolvoval na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici. Pôsobil v advokácii, neskôr na Krajskom súde v Banskej Bystrici, Okresnom súde Banská Bystrica ako vyšší súdny úradník.

V súčasnosti pôsobí ako sudca na Okresnom súde Lučenec, kde sa venuje civilnej sporovej agende.

Obsah

1 Dôvera verejnosti	1
2 Efektivita Civilného sporového poriadku	2
3 Predvídateľnosť postupu súdu a jeho rozhodnutia	5
3.1 Odklon od ustálenej judikatúry	5
3.2 Predvídateľnosť postupu súdu	9
4 Označenie kontaktu na sporové strany	14
5 Skutkové tvrdenia a označenie dôkazov	16
6 Osobitná poučovacia povinnosť súdu	22
6.1 Rozdiel medzi všeobecnou a osobitnou poučovacou povinnosťou	22
6.2 Poučenie pri odstraňovaní väd podania (žaloby)	27
6.3 Poučovacia povinnosť a postup súdu pri žalobe o určenie právnej skutočnosti	36
6.4 Doplnenie skutkových tvrdení	46
6.5 Inventúra skutkových tvrdení	52
6.6 Sudcovská koncentrácia konania	54
6.7 Výzva na späťvzatie žaloby	66
6.8 Predbežný právny názor	68
7 Ako zabezpečiť efektívne sporové konanie	75
7.1 Príprava pojednávania	75
7.2 Preskúmanie žaloby	77
7.3 Aplikácia § 167 CSP	80
7.4 Rozbor vecí	82
7.5 Predbežné prejednanie sporu	83
Záver	87
Zoznam použitej literatúry	89
Knihy/Monografie	89
Odborné články	89
Použité skratky	89
Súdne rozhodnutia	90

Príloha - vnútroštátne súdne rozhodnutia

1 Rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 5Cdo/181/2021, zo dňa 31. 3. 2022	94
2 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 366/2018, zo dňa 11. 6. 2018	103
3 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. III. ÚS 275/2018, zo dňa 25. 6. 2019	108
4 Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 17Co/1124/2013, zo dňa 22. 10. 2014	117
5 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 7 Cdo 42/2010, zo dňa 17. 10. 2011	123
6 Rozsudok Okresného súdu Lučenec, sp. zn. 16Csp/30/2022, zo dňa 20. 5. 2022	129
7 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 24/2019-24, zo dňa 9. 6. 2020	134
8 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 7Cdo/268/2019, zo dňa 25. 11. 2020	142
9 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 675/2016-33, zo dňa 12. 1. 2017	149
10 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 6 Cdo 87/2019, zo dňa 24. 6. 2020	161
11 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. IV. ÚS 372/2018, zo dňa 20. 6. 2018	169
12 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 9Cdo/227/2020, zo dňa 29. 3. 2022	181
13 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 9Cdo/7/2021, zo dňa 14. 4. 2021	187
14 Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 17Co/32/2020, zo dňa 26. 8. 2020	194
15 Rozsudok Krajského súdu v Trnave, sp. zn. 23Co/138/2019, zo dňa 25. 3. 2020	202
16 Rozsudok Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 4Co/111/2019, zo dňa 28. 5. 2020	216
17 Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 14Co/71/2018, zo dňa 26. 3. 2019	226
18 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1Obdo/65/2017, zo dňa 28. 6. 2018	235

Obsah

19 Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 17Co/410/2014, zo dňa 14. 5. 2014	242
20 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 2Obdo/56/2020, zo dňa 28. 12. 2020	247
21 Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. II. ÚS 328/2022, zo dňa 21. 9. 2022	257
22 Uznesenie Okresného súdu Lučenec, sp. zn. 16P/61/2022, zo dňa 5. 10. 2022	267
23 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 1 Cdo/188/2021, zo dňa 25. 5. 2022	275
24 Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 33/2021-13, zo dňa 26. 1. 2021	280
25 Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Cdo/181/2022, zo dňa 29. 11. 2023	289
26 Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 14CoCsp/30/2023, zo dňa 28. 11. 2023	298
27 Rozsudok Okresného súdu Lučenec, sp. zn. 16Csp/131/2022, zo dňa 17. 3. 2023	309
28 Rozsudok Okresného súdu Lučenec, sp. zn. 16Csp/104/2022, zo dňa 13. 1. 2023	314

1

Dôvera verejnosti

Niet vhodnejšieho úvodného slova, ako je názor, ktorým by sa mal riadiť každý sudca pri výkone svojej funkcie. Len rešpektovaním a dodržiavaním názoru je možné dosiahnuť, aby verejnosť mala dôveru, že súdy skutočne poskytujú ochranu pri porušení alebo ohrození subjektívnych práv a právom chránených záujmov spravodlivo a účinne tak, aby bol naplnený princíp právnej istoty. Dovolím si preto predložiť názor Baraka¹⁾, podľa ktorého: „Predpokladom „dôvery verejnosti“ je vyhýbať sa riziku byť nepochopený. Potreba zaistiť si dôveru verejnosti neznamená potrebu si zaistiť popularitu. Dôvera verejnosti neznamená nasledovať populárne trendy alebo prieskumy verejnej mienky. Dôvera verejnosti neznamená zodpovednosť verejnosti preto, že legislatíva a exekutíva sú zodpovedné. Dôvera verejnosti neznamená zaliečať sa verejnosti; dôvera verejnosti neznamená vládnúť v rozpore s právom alebo v rozpore so sudcovským svedomím prinášať výsledky, aké si verejnosť želá. Naopak, dôvera verejnosti znamená vládnúť podľa práva a podľa sudcovského svedomia, nech by bol postoj verejnosti akýkoľvek. Dôvera verejnosti znamená vyjadrovať sa k histórii, nie k hystérii. Dôvera verejnosti je zaručená uznaním, že sudca vykonáva spravodlivosť v rámci práva. Na súde i mimo súdu musia sudcovia konať spôsobom, ktorý zachováva dôveru verejnosti v nich. Musia chápať, že súdenie nie je iba zamestnanie, ale predovšetkým spôsob života, ktorý nezahŕňa nadobúdanie materiálneho bohatstva alebo publicity; je to spôsob života založený na duchovnom bohatstve; je to spôsob života, ktorý obsahuje objektívne a nestranné hľadanie pravdy. Nie je to nariadenie, ale rozum; nie je to majstrovstvo, ale skromnosť; nie je to sila, ale súcit; nie je to bohatstvo, ale vážnosť; nie je to pokus potešiť každého, ale pevné naliehanie na hodnoty a princípy; nie kapitulácia pred alebo kompromis so záujmovými skupinami, ale naliehanie na dodržiavanie práva; nie je to prijímanie rozhodnutí podľa chvíľkových rozmarov, ale zásadový postup na základe hlboko zakorenenej viery a základných hodnôt. Nepochybne je súdenie spôsobom života, ktorý zahŕňa istý stupeň života v ústraní, zdržanie sa spoločenských a politických bojov, obmedzenie slobody prejavu a slobody odpovedať a veľká miera izolácie a utiahnutie sa do svojho vnútra. Súdenie však rozhodne nie je spôsob života, ktorý vyžaduje odchod do ústrania. Medzi sudcom a spoločnosťou, v ktorej sudca pôsobí, by nemal jestvovať nijaký múr. Sudca je súčasťou ľudu.“²⁾

....

1) Niekdajší predseda Najvyššieho súdu Izraela.

2) Barak, A.: Sudca v demokracii, 1. vydanie, Bratislava: Kalligram, spol. s r. o., 2016, s. 162.

Efektivita Civilného sporového poriadku

S účinnosťou od 1. júla 2016 priniesol zákonodarca pre naše procesné právo zásadnú zmenu vedenia sporového (ako aj mimosporového) občianskeho súdneho konania. Zmena nenastala len v názvosloví (civilný proces, sporové strany a ďalšie), ale aj vo vytvorení procesných inštitútov, ktoré mali priniesť rýchlejšie, hospodárnejšie a najmä efektívnejšie sporové konanie. Išlo napríklad o procesné inštitúty prostriedkov procesného útoku a procesnej obrany, najčastejšie spomínanej sudcovskej koncentrácie konania. V rámci mojej súdnej praxe však dnes môžem s určitosťou všeobecne povedať, že zmena, ktorá nastala, tento plánovaný efekt nepriniesla. Vynára sa otázka, čím je to dané. Právnou úpravou, ktorá bola prijatá, alebo nedostatočným využívaním jej možností zo strany súdov a sporových strán?

Prvá zásadná skutočnosť, ktorá stojí za zamyslenie, je, že po takej závažnej zmene procesného predpisu neboli s odstupom času pre súdy, ako ani pre subjekty, ktoré sa na konaní podieľajú, vytvorené náležité odborné semináre a konferencie, ktoré by vyhodnotili doterajšiu rozhodovaciu prax z hľadiska správnosti aplikovania CSP, ale najmä jeho efektívneho využitia. Doposiaľ autor nepozná výstupnú publikáciu, ktorá by presne pomenovala nedostatky aplikácie CSP a dala návod na zlepšenie. Stáva sa, že napriek zmene procesného predpisu sú myšlienkové pochody a postupy súdov a ďalších subjektov konania nastavené ešte na pôvodnú právnu úpravu.

Cieľom zákonodarcu bolo, aby v rámci CSP nebola daná zodpovednosť na výsledku sporového konania len na sporiacich sa stranách, ale aj na konkrétnom sudcovi, pretože konanie je ovládané zásadou formálnej pravdy s prvkami materiálneho vedenia sporu. Zákonodarca chcel vytvoriť tzv. silného sudcu, avšak v právnej praxi chýbali poznatky, a podľa môjho názoru naďalej chýbajú poznatky, ako dosiahnuť, aby sudca tento potenciál, ktorý mu CSP poskytuje, efektívne využíval. Nápomocné k tomu mali byť komentáre k procesu, ktoré však boli prijaté vo veľmi krátkom čase po nadobudnutí jeho účinnosti, pričom nereflektovali a z časového hľadiska ich prijatia ani nemohli reflektovať súdnu prax počas účinnosti CSP. Ich obsah však prispel čiastočne k tomu, že súdy istým spôsobom rozhodujú a postupujú inak, ako to bolo doposiaľ. V rámci praxe som si však všimol, že ani žaloby, ktoré napadli na súdy za účinnosti CSP, nie sú prejednávané a rozhodované na jednom pojednávaní, tak ako to predpokladá ustanovenie § 157 ods. 1 a § 179 ods. 1 CSP. Nehovoriac o tom, že nie sú rozhodované rýchlo a hospodárne. CSP pritom priamo v dvoch uvedených ustanoveniach apeluje na zásadu rozhodnutia na jednom pojednávaní.

Tiež možno poukázať na to, že súdy skoro vôbec, resp. len minimálne využívajú inštitút predbežného prejednávania veci, ktorý však podľa môjho názoru má v civilnom procese svoje opodstatnené miesto. Služí na to, aby súd mohol rozhodnúť v súlade s § 157 ods. 1 CSP a aby správne aplikoval inštitút sudcovskej koncentrácie konania. V nadväznosti na to si sudcovia na prvom pojednávaní ešte len utriedujú, čo sa bude v spore dokazovať, hoci mali dokazovať už spravidla na prvom pojednávaní. Vplýva to na rozsah súdneho spisu, neistotu sporových strán o vedení sporu a v konečnom dôsledku na štruktúru rozsudku. Dôvodom, prečo sa predbežné prejednanie sporu málo v praxi využíva, je zjavne nedostatočný výklad jeho obsahu a dosahu na spory ako také, a to aj v rámci vzdelávania sudcov.

Samozrejme, judikatúra sa už vo viacerých rozhodnutiach vyjadrila k inštitútom procesného kódexu, avšak nie vždy celkom spôsobom, aby súdy (najmä prvej inštancie) donútila k efektívnemu súdному procesu. Ako príklad možno uviesť rozhodnutia Najvyššieho súdu

SR ohľadne porušenia povinnosti súdu uviesť podľa § 181 ods. 2 CSP predbežný právny názor. Napríklad v jednom z rozhodnutí Najvyšší súd SR uviedol: „Dovolač súd tak zastáva názor, že opomenutie aplikácie § 181 ods. 2 CSP sa konvalidovalo vydaním rozhodnutia vo veci samej súdom prvej inštanície, v ktorom rozhodnutí súd oznámil svoje názory a tým zhojil tento procesný nedostatok. V rovnakom duchu sa s touto argumentáciou dovolačky vysporiadal i odvolací súd a s jeho odôvodnením v tomto smere sa dovolač súd stotožňuje.“³⁾ Rovnako Ústavný súd SR v rozhodnutí aproboval odôvodnenie Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 17Co 7/2017, zo dňa 23. 1. 2018, podľa ktorého: „Je pravdou, že prvoinštančný súd nepostupoval podľa § 181 ods. 2 CSP. Prvoinštančný súd neuviedol stranám sporu počas konania... ktoré skutkové tvrdenia sú medzi stranami sporné, ktoré súd považuje za nesporné, ktoré dôkazy vykoná a ktoré nevykoná a taktiež neuviedol svoje predbežné právne posúdenie veci. Opomenutie aplikácie § 181 ods. 2 CSP vydaním rozhodnutia vo veci samej sa konvaliduje. V rozhodnutí o veci samej prvoinštančný súd svoje názory oznámil a tým zhojil tento procesný nedostatok a prípadné odňatie práva na spravodlivý súdny proces stranám sporu. Preto tento dôvod odvolací súd nepovažuje za dôvod, pre ktorý by bolo potrebné napadnutý rozsudok prvoinštančného súdu zrušiť a vrátiť na ďalšie konanie.“⁴⁾

Jednoducho povedané, uvedená judikatúra najvyšších súdnych autorít sudcom súdu prvej inštanície vykladá CSP tak, že nie je vadou zakladajúcou kasáciu prvostupňového rozhodnutia, ak súd neuvedie sporovým stranám v súlade s § 181 ods. 2 CSP predbežný právny názor, hoci je to jeho aplikačná procesná povinnosť. Podľa môjho názoru to môže u sudcov prvej inštanície vytvoriť nebezpečný zlozvyk, že uvedenie predbežného právneho názoru pre nich nie je obligatórne, čo však odporuje procesnej úprave. V konečnom dôsledku aj efektívite a predvídateľnosti súdneho rozhodovania. Stáva sa, že ak aj súd uvedie predbežný právny názor, nie je uvedený dostatočne, aby strany sporu mali možnosť na tento názor súdu v spore reagovať. Potom nie je možné očakávať, že sa dôvera verejnosti voči súdom zlepší. Práve prostredníctvom exaktného, ale predovšetkým „predbežného“ právneho názoru dochádza k presunu tlaku na sporové strany, aby zvýšili svoju aktivitu v spore, ak chcú byť úspešné. Prípadne prispeje k hospodárnejšiemu vyriešeniu veci. Napríklad uzavretím súdneho zmiernu, uznaním nároku, prípadne späťvzatím žaloby. Dôvodom uvedeného nedostatku je opäť nedostatočné spracovanie predbežného právneho posúdenia v rámci právnej doktríny, odborného vzdelávania sudcov, ako aj doterajšieho spracovania judikatúry.

Mojím zámerom však nie je poukazovať na nedostatky, ale ponúknuť možnosti, ako efektívne využívať CSP s cieľom dosiahnuť rýchle a hospodárne konanie. Podľa môjho názoru, účelom sporového konania (v zásade každého súdneho konania) je, aby bolo pre sporové strany predvídateľné, aby zabezpečilo právnú istotu pre sporové strany, bolo prehľadné, rýchle a teda efektívne.

Už na tomto mieste sa tak dostávam k vyriešeniu otázky, že úprava CSP takýto účel sporového konania zabezpečuje prostredníctvom účinnej aplikácie jeho právnych ustanovení.

Výklad práva v zásade poskytujú súdy prostredníctvom vlastných rozhodnutí. V rozhodnutiach súdy poskytujú výklad hmotného práva, pretože rozhodujú o tom, ktorej zo sporových strán právo svedčí. Súčasťou rozhodnutia súdu však musí byť aj vysvetlenie, akým procesným postupom sa súd k rozhodnutiu o hmotnom práve dopracoval. Odôvodní, čo bolo nesporné, sporné, k akým čiastkovým skutkovým zisteniam dospel, čo mal za preukázané a nepreukázané, čomu uveril, čomu neuveril, prečo uplatnil sudcovskú koncentráciu konania, nevykonal dôkazy a interpretuje zistený skutkový stav. Výklad iného procesného postupu je potrebný, ak nebol odôvodnený v zápisnici z pojednávania, predbežného prejednávania sporu,

3) Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 5Cdo/181/2021, zo dňa 31. 3. 2022.

4) Pozri uznesenie Ústavného súdu SR, sp. zn. II. ÚS 366/2018, zo dňa 11. 6. 2018.

prípadne v samostatnom procesnom rozhodnutí. Výklad procesného práva by mal slúžiť len ako dovysvetlenie vlastného procesného postupu, pretože súd je povinný už počas sporu strany oboznámiť, ako bude vo veci konkrétne postupovať, napr. pri predbežnom prejednaní sporu alebo uvedením predbežného právneho názoru. Preto je dôležité, aby sudca už pri predbežnom prejednaní sporu mal procesný obraz (zámer), akým spôsobom bude viesť spor (obdobne aj na pojednávaní) so zámerom využitia § 171 ods. 1 CSP a podľa § 181 ods. 2 CSP. So sporovými stranami vymedzí nesporné skutočnosti, v dôsledku čoho oznámi, ktoré dôkazy vykoná a ktoré nevykoná, uvedie vlastný predbežný právny názor na vec a takto nasmeruje na svoj ďalší procesný postup. Ide o predvídateľný postup pre strany sporu, aby sa mohli pripraviť na spôsob vedenia sporu (každý sudca má iný štýl) a niesli následky s tým spojené. Napríklad, *sudca ma poučil, že neunášam dôkazné bremeno, nevedel som označiť ďalšie dôkazy, môžem preto očakávať neúspech v spore. Alebo presvedčím sudcu, že jeho právny názor nie je správny.*

Výklad procesného práva však nemusí zodpovedať tomu, ako si to želal zákonodarca, prípadne právna doktrína, ktorá bola prijatá ako inštruktáž k novému procesnému predpisu. Na tomto mieste opäť poukazujem na Baraka, podľa ktorého: „Sudca zohráva dôležitú úlohu v zákonodarnom projekte, t. j. vykladá zákony. Tie nemožno aplikovať, pokiaľ nie sú vyložené. Sudca môže dodať zákonu nový, dynamický význam, ktorý sa usiluje preklenúť medzeru medzi zákonom a životom meniacej sa reality bez toho, aby sa zmenil daný zákon. Zákon síce zostáva taký, aký bol, ale mení sa jeho význam, lebo súd mu dal nový význam, ktorý zodpovedá novým spoločenským potrebám. Súd plní svoju úlohu ako mladší partner v legislatívnom projekte.“⁵⁾ Tiež sa javí vhodné ďalej citovať: „Je správne povedať, ako to urobil Radbruch, že ten, kto vykladá zákon, môže zákonu rozumieť lepšie ako jeho autor, a že zákon je vždy múdrejší než jeho autor... zákon je živý tvor; jeho interpretácia musí byť dynamická. Musí byť chápaný spôsobom, ktorý zahŕňa a približuje modernú realitu.“⁶⁾

••••

5) Barak, A. *Sudca v demokracii*, 1. vydanie, Bratislava: Kalligram, spol. s r. o., 2016, s. 33.

6) Tamtiež s. 36.

3

Predvídateľnosť postupu súdu a jeho rozhodnutia

Pre pochopenie zámeru aplikovania CSP slúži tzv. sociálna koncepcia sporového konania, ktorá odráža koncept silného sudcu.⁷⁾ Znamená, že sudca nemá v konaní vystupovať len ako pasívny arbiter hodnotiaci právnu a skutkovú argumentáciu sporových strán. Jeho úlohou je aktívne prispieť k tomu, aby súd rozhodol spravodlivo na základe dostatočne zisteného skutkového stavu veci. Tomu slúži materiálne vedenie sporu. Sudca nie je teda odkázaný na panstvo strán. Na dosiahnutie sociálneho účelu konania, ktorým je spravodlivý rozsudok čo najviac limitujúci „skutočný“ hmotnoprávny stav veci, má sudca k dispozícii pomerne silné nástroje – vysvetľovaciu a dopytovaciu právomoc. Stále však ide o modifikáciu klasického prejednávacieho princípu, teda pravdy formálnej, ktorú má v kontradiktórnom spore zásadne tá strana v spore, ktorá váhou svojich tvrdení a argumentov presvedčí sudcu o svojej pravde.⁸⁾ „Silný“ sudca je však oprávnený nútiť sporové strany, aby argumentovali len vo vzťahu k sporným skutočnostiam. Môže, avšak podľa môjho názoru by v zásade mal, nútiť sporové strany, aby uplatnili prostriedky procesného útoku a procesnej obrany do stanovenej lehoty, nepristúpiť na procesné obštrukcie sporových strán (napr. nedôvodné návrhy na odročenie pojednávania, opakované návrhy na zmenu žalobcu, o ktorých bolo rozhodnuté a pod). Mal by využiť svoje oprávnenie podľa § 186 ods. 2 CSP, ak má dôvodné pochybnosti o nesporných skutkových tvrdeniach strán sporu. Aby sudca svoju úlohu naplnil, musí postupovať tak, aby poskytol sporovým stranám riadnu možnosť realizácie práva na spravodlivý proces podľa článku 6 Dohovoru. Predmetom tejto realizácie je potom právna istota, ktorej imanentnou súčasťou je predvídateľnosť súdneho rozhodnutia.

Predvídateľnosť súdneho rozhodnutia nemá spočívať len v naplnení článku 2 ods. 2 CSP, t. j. spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou a prípadné dôkladné a presvedčivé odôvodnenie odklonu. Predvídateľnosť súdneho rozhodovania je možné chápať v niekoľkých významoch.

Po prvé, súdne rozhodnutie musí byť výsledkom predvídateľného postupu súdu, v ktorom sporové strany nemôžu byť s ohľadom na doterajší priebeh sporu prekvapené rozhodnutím súdu. **Po druhé**, sporové strany vychádzajú pri právnom hodnotení veci z ustálenej judikatúry, rozhodnutie v ich veci nemôže vykazovať známky svojvoľného odchýlenia sa od nej. Prípadné odlišné rozhodnutie musí súd založiť na relevantných dôvodoch a argumentoch, ktoré musia byť sporovým stranám vysvetlené v odôvodnení súdneho rozhodnutia. Predpokladom predvídateľnosti súdneho rozhodnutia je tiež existencia právnej úpravy, ktorej vlastnosťou je zrozumiteľnosť a určitosť ako všeobecné predpoklady predvídateľnosti jej aplikácie súdmi.⁹⁾

3.1

Odklon od ustálenej judikatúry

Judikatúra sa zatiaľ exaktne vyjadrila len k tomu, že princíp predvídateľnosti rozhodovania a rozhodnutia znamená, že účastníci právnych vzťahov môžu legitímne očakávať, že štátne

7) K tomu viac pozri Števec, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 12 a nasl.

8) Tamtiež, s. 13.

9) Křiváčková, P.: Předvídateľnost soudního rozhodování v civilním soudním řízení – srovnání české, slovenské a německé právní úpravy, Právní rozhledy 23/2011, dostupné na www.beck-online.cz.

orgány budú v skutkovo a právne porovnateľných prípadoch rozhodovať rovnako. Iba takýto postup rešpektuje princíp právnej istoty a jeho dôsledné dodržiavanie sa významne pozitívne prejavuje aj v rámci celkového nazerania spoločnosti na význam a úlohu práva. Na druhej strane je nutné uviesť, že predvídateľnosť práva nemožno vnímať absolútne. Obdobnú vec je možné rozhodnúť aj inak než v predošlých veciach. V takom prípade je však súd povinný svoje závery riadne, racionálne a ústavne konformne odôvodniť (čl. 2 ods. 3 CSP), a to takým spôsobom, aby predošlé rozhodnutia neboli ignorované, ale práve naopak, aby sa s nimi súd argumentačne vysporiadal.¹⁰⁾ Pod ustálenú rozhodovaciu prax Najvyšší súd SR definoval nasledovné rozhodnutia: „Do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 Civilného sporového poriadku treba zahrnúť aj naďalej použiteľné, legislatívnymi zmenami a neskoršou judikatúrou neprekonané civilné rozhodnutia a stanoviská publikované v Zbierkach súdnych rozhodnutí a stanoviská vydávaných Najvyššími súdmi ČSSR a ČSFR, ďalej v Bulletin Najvyššieho súdu ČR a vo Výbere rozhodnutí a stanovisk Najvyššieho súdu SSR a napokon aj rozhodnutia, stanoviská a správy o rozhodovaní súdov, ktoré boli uverejnené v Zborníkoch najvyšších súdov č. I, II. a IV vydaných SEVT Praha v rokoch 1974, 1980 a 1986.“¹¹⁾ Za ustálenú rozhodovaciu prax nemožno považovať napríklad jedno rozhodnutie Najvyššieho súdu SR.¹²⁾

V civilistickej praxi napriek tomu možno badať, že súdy obdobné veci rozhodujú odlišne až kým nedôjde k zosúladieniu praxe prostredníctvom Najvyššieho súdu SR (čo však trvá niekedy aj pár rokov). Stáva sa, že aj krajské súdy a rovnako Najvyšší súd SR rozhodujú rozdielne bez toho, aby sa vysporiadali s odlišnými právnymi názormi iných senátov vo svojich rozhodnutiach. Dôvody, prečo sa tak deje, sú rôzne. Diskusia na túto tému by bola pomerne pestrá. Citovaná judikatúra s poukazom na čl. 2 ods. 3 CSP však vyžaduje, aby súd pri odklone sa doterajšou judikatúrou vysporiadal a uviedol dôvody odklonu. Vtedy strany sporu a verejnosť zistia, že doteraz prax rozhodovala určitým spôsobom, avšak sudca sa z vymedzených dôvodov rozhodol rozhodnúť opačne. Tomu by malo zodpovedať aj vedenie sporu. Sudca musí „možný“ odklon od súdnej praxe stranám sporu oznámiť pri predbežnom právnom názore. Či už na predbežnom prejednaní sporu alebo na pojednávaní, aby na tom mohli strany procesne participovať argumentáciou v prospech alebo neprospech možného odklonu od doterajšej judikatúry. Len vtedy bude dodržaná zásada predvídateľnosti rozhodnutia.

Ako príklad môžem uviesť prípad, keď sa som sa v rozhodnutí odklonil od „ustálenej“ rozhodovacej praxe obvodu Krajského súdu v Banskej Bystrici pri určení okamihu začatia plynutia 6 mesačnej lehoty pri nariadení výchovného opatrenia k maloletému podľa § 37 ods. 3 písm. a) a b) Zákona o rodine. V rozhodnutí som uviedol: „Súd vymedzil trvanie výchovného opatrenia počnúc dňom faktického odovzdania maloletého do starostlivosti sanatória na základe neodkladného opatrenia vydaného počas konania. Pri určení počiatku trvania výchovného opatrenia sa súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe Krajského súdu v Banskej Bystrici, a to rozsudku č. k. 17CoP/35/2021-184 zo dňa 27.10.2021 a uznesenia č. k. 14CoP/33/2021-154 zo dňa 05.10.2021. V uvedených rozhodnutiach odvolací súd konštatoval, že nie je možné započítavať do doby trvania výchovného opatrenia umiestnenie maloletého dieťaťa do zariadenia neodkladným opatrením, pretože rozhodnutie o výchovnom opatrení je konštitutívne, pôsobí ex nunc a nie späťne. Zákon pritom neupravuje (ako je to v prípade väzby) započítanie pobytu dieťaťa na základe neodkladného opatrenia do trvania výchovného opatrenia, pretože ide o dva rozdielne inštitúty.

10) Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. III. ÚS 275/2018, zo dňa 25. 6. 2019.

11) R 71/2018.

12) K tomu pozri nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 328/2022 zo dňa 21. 09. 2022, tiež porovnaj diskusiu na <https://www.lexforum.cz/685>.

Súd procesnú možnosť odklonu od rozhodovacej praxe odvolacieho súdu zakladá na článku 2 ods. 3 CSP. Tiež súd odkazuje na právny názor, podľa ktorého: „Súd v prvom rade poukazuje na to, že právna teória i súdna prax rozoznávajú dva základné typy záväznosti rozhodnutí najvyššieho súdu a to záväznosť kasačnú (inštančnú, t.j. v tej istej veci) a záväznosť precedenčnú (judikatórnu); kým v prípade tzv. kasačnej záväznosti je súd nižšieho stupňa vždy povinný pri nezmenených skutkových a právnych okolnostiach veci bezvýhradne akceptovať právny názor najvyššieho súdu vyjadrený v zrušujúcom rozhodnutí, v prípade tzv. precedenčnej záväznosti existuje možnosť, aby všeobecný súd rôzneho stupňa (ne)reflektoval právne závery najvyššieho súdu tým, že v dobrej viere predostrie konkurujúce úvahy a začne s konkrétnym rozhodnutím najvyššieho súdu zmysluplný právny dialóg (porovnaj napríklad uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/155/2011 zo dňa 21.12.2011); v tomto prípade vo svojej podstate argumentačnej záväznosti sa môže súd nižšieho stupňa odkloniť od príslušného súdneho rozhodnutia (rozhodnutí) najvyššieho súdu za predpokladu predloženia kritickéj konfrontácie jeho dôvodov, podľa ktorých sa nemohol v obdobnej skutkovej a právnej situácii s predmetným rozhodnutím stotožniť; tento prístup sa preto nepovažuje za porušenie princípu právnej istoty.“ (uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici sp. zn. 17Co/410/2014 zo dňa 14. 5. 2014).

Pri odklone od uvedenej rozhodovacej praxe je si súd vedomý toho, že procesný predpis neupravuje kumuláciu, resp. započítavanie doby strávenej maloletým v zariadení na základe neodkladného opatrenia do doby trvania výchovného opatrenia. Jediné ustanovenie, ktoré upravuje dĺžku trvania výchovného opatrenia je ustanovenie § 37 ods. 3 písm. a), b) Zákona o rodine. To stanovuje, že výchovné opatrenie môže trvať najdlhšie šesť mesiacov. Súd pri určení počiatku trvania výchovného opatrenia (od faktického umiestnenia maloletého dieťaťa do zariadenia) však vychádzal z účelu neodkladných opatrení v mimosporovom procese. Nariadenie neodkladného opatrenia podľa § 367 CMP predstavuje faktické opatrenie smerujúce k zabezpečeniu riadnej starostlivosti o maloleté dieťa. Jeho nariadenie prichádza do úvahy vtedy, ak dieťaťu nie je poskytovaná riadna starostlivosť a sú dané odôvodnené potreby, aby starostlivosť o maloleté dieťa prevzala iná osoba, ktorá je spôsobilá riadnu starostlivosť dieťaťu poskytnúť. Významné pre danú vec teda je, že neodkladné opatrenie je opatrením na zabezpečenie rozhodnutia vo veci samej, t. j. aby rozhodnutie vo veci samej dosiahlo svoj účel. V konaní o nariadenie výchovného opatrenia neodkladné opatrenie slúži tomu, aby sa predišlo omeškaniu s výchovou v zariadení, do ktorého má byť maloleté dieťa rozhodnutím vo veci samej zverené na výkon výchovného opatrenia. To nachádza svoj odraz aj v tom, že súdy maloleté deti neodkladným opatrením zverujú do rovnakého zariadenia, do ktorého majú byť zverené rozhodnutím vo veci samej. Dôvodom tohto postupu je, že deti, ktorým má byť poskytnutá odborná pomoc podľa § 37 ods. 3 písm. b) Zákona o rodine, vykazujú problémy v správaní, ktoré nie je možné naprávať v rámci tzv. bežných centier pre deti a rodiny. Deti s týmto druhom výchovných problémov potrebujú nevyhnutne a naliehavo odbornú pomoc. Tá sa však v reedukačných centrách alebo liečebno-výchovnom sanatóriu, začne vykonávať už od zverenia maloletého dieťaťa, pretože taký je charakter týchto zariadení. Uvedené zariadenia nemajú špeciálne oddelenia pre deti, ktoré sa tam nachádzajú len na základe neodkladného opatrenia (a teda s nimi odborným špecializovaným spôsobom nepracujú) a na deti, ktorým už bolo výchovné opatrenie nariadené. Naopak, odovzdaním maloletých detí do špecializovaných zariadení sa začína s deťmi pracovať a uplatňujú sa voči nim odborné metódy. Dokonca, pri reedukačných centrách sú maloleté deti od nariadeného neodkladného opatrenia v tzv. režimovom zariadení. Preto súdy už pri vydávaní neodkladného opatrenia vychádzajú z dostatočne osvedčeného skutkového stavu, ktorý sa čo najviac približuje tzv. preukázanému skutkovému stavu. Svedčí o tom aj konanie v danej veci, keď od nariadenia neodkladného opatrenia opatrovník nemal potrebu predložiť ďalšie dôkazy, pretože túto povinnosť si už splnil pri návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia. Preto dôvodom, pre ktorý je podľa názoru súdu potrebné počítat trvanie výchovného opatrenia od faktického umiestnenia

dieťaťa neodkladným opatrením je, že od okamihu umiestnenia dieťaťa do liečebno-výchovného sanatória (prípadne reedukačného centra) sa voči dieťaťu vykonávajú činnosti ako po nariadení výchovného opatrenia. Z toho dôvodu je § 37 ods. 3 písm. a), b) Zákona o rodine potrebné vykladať tak, že výchovné opatrenie môže trvať najdlhšie šesť mesiacov od umiestnenia maloletého dieťaťa do zariadenia. V opačnom prípade by mohlo dôjsť k tomu, že voči dieťaťu by boli výchovné opatrenia realizované dlhšie, ako je zákonom stanovená doba. Hmotné právo pri dĺžke výkonu opatrení nerozlišuje, či sa dieťa v liečebno-výchovnom sanatóriu nachádza na základe dočasného procesného opatrenia, alebo na základe rozhodnutia súdu vo veci samej. Preto posúdenie dĺžky trvania výchovného opatrenia nemôže byť závislé od právnej úpravy procesného charakteru (§ 120 CMP v spojení s § 367 CMP), podľa ktorej vo veciach maloletých detí nie je možné rozhodnúť len na základe neodkladného opatrenia. Rozhodujúce je, od kedy sa dieťa v zariadení na výkon výchovného opatrenia nachádza.¹³⁾ Napriek tomu, že odvolacie konanie bolo zastavené, na zasadnutí občianskoprávneho kolégia Krajského súdu v Banskej Bystrici sa odvolací súd so závermi v rozhodnutí stotožnil.

Obdobne k odklonu od „ustálenej“ judikatúry Najvyššieho súdu SR som dospel v rozhodnutí pri žalobe o nahradenie prejavu vôle pri porušení predkupného práva podľa § 140 Občianskeho zákonníka: „Právnu úpravu § 140 Občianskeho zákonníka, t. j. možnosť dohody spoluvlastníkov o spôsobe výkonu predkupného práva je podľa názoru súdu potrebné aplikovať aj na prípady z porušenia predkupného práva. Teda, keď nedošlo k splneniu ponukovej povinnosti pôvodných spoluvlastníkov podľa § 605 Občianskeho zákonníka. Nielen teda na prípady, keď k splneniu ponukovej povinnosti došlo. V opačnom prípade by došlo k disproportnej aplikácii § 140 Občianskeho zákonníka. Nie je daný žiadny logický dôvod, aby súd pri rozhodovaní prioritizoval pri porušení predkupného práva len možnosť pomerného nadobudnutia spoluvlastníckeho podielu nadobúdateľa zo strany oprávneného spoluvlastníka podľa druhej vety § 140 Občianskeho zákonníka, keď dohoda spoluvlastníkov o spôsobe realizácie predkupného práva vyplýva z totožnej právnej normy. Dokonca ju predchádza, keďže je uvedená v jej prvej vete. Právna úpravu ju teda prioritizuje.

Súd sa nestotožňuje so závermi judikatúry najvyšších súdnych autorít (rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 2Cdo/91/2008), podľa ktorej ak nedošlo k uskutočneniu ponuky podľa § 605 Občianskeho zákonníka, tak dohoda spoluvlastníkov podľa § 140 Občianskeho zákonníka pri porušení predkupného práva nie je možná. Z dôvodu, že ak judikatúra vylúčila aplikáciu prvej vety ustanovenia § 140 Občianskeho zákonníka (možnosť dohody spoluvlastníkov) nemalo by sa potom rovnako aplikovať ani pravidlo uvedené v druhej vete (možnosť požadovať kúpu len pomernej časti spoluvlastníckeho podielu). V názore judikatúry najvyšších súdnych autorít súd nenašiel žiaden vecný argument, prečo došlo k uprednostneniu len jednej z dvoch hypotéz totožnej právnej normy. Najmä keď splnenie prvej hypotézy (existencia dohody) vylučuje druhú (pomerné výkup podľa veľkosti spoluvlastníckych podielov).

Neprihliadanie na vôľu dotknutých spoluvlastníkov pri uplatňovaní nároku z porušenia predkupného práva vytvára pre nich neisté právne prostredie a núti ich k nehospodárnemu konaniu. Ak by súd nepripustil dohodu spoluvlastníkov ako v danej veci, bol by druhý spoluvlastník nútený rovnako ako žalobca podať žalobu, v ktorej by požadoval vykúpenie pomerného spoluvlastníckeho podielu od žalovaného, aby tým zabránil vstupu tretej osoby do ich spoluvlastníckeho vzťahu. Prípadne až potom takto získaný podiel by prevádzal na žalobcu. To však pre neho môže byť nehospodárne. Je potrebné rešpektovať vôľu dotknutých spoluvlastníkov, ktorí sa rozhodli, že porušené predkupné právo (aj za nich) si uplatní len jeden spoluvlastník, ktorý nadobudne celý podiel. Cieľom tejto dohody môže byť pohnútkou druhého spoluvlastníka ktorý nemusel mať záujem ísť do súdneho sporu so žalovaným, avšak tiež

13) Pozri uznesenie Okresného súdu Lučenec, sp. zn. 16P/61/2022 zo dňa 05. 10. 2022.

zjavne nemal záujem, aby do ich podielového spoluvlastníctva žalovaný vstúpil. Nesúrodosť judikatúry, ktorá uvedené doposiaľ nie celkom rešpektovala, malo v spore za následok, že druhý spoluvlastník vystupoval v spore ako druhý žalobca, hoci podľa žalobného návrhu sa rozhodnutie nemalo týkať vzniku, zmeny alebo zániku jeho práv. To len svedčí o neistom právnom prostredí spoluvlastníkov pri uplatňovaní ich nárokov z porušenia predkupného práva, ktoré je potrebné ustáliť (judikátórne).

V tej súvislosti je nutné si položiť otázku, čo bolo cieľom zákonodarcu pri úprave predkupného práva a právnych následkov spojených s jeho porušením. Zjavne cieľom právnej úpravy, bolo zabrániť zmene v okruhu spoluvlastníkov, možnosť zväčšovania spoluvlastníckych podielov a tým zvýšiť atraktivitu spoluvlastníctva. Spoločnosť prostredníctvom prijatej právnej úpravy nemala za cieľ, aby oprávnení spoluvlastníci nemali možnosť vylúčiť vstup tretej osoby do spoluvlastníckeho vzťahu, resp. sa toho domôcť len prostredníctvom dovolania sa relatívnej neplatnosti právneho úkonu podľa § 40a Občianskeho zákonníka a tým nútiť spoluvlastníka zotrvať v spoluvlastníctve proti jeho vôli, ktorú už prejavil. Ako uviedol Krajský súd v Banskej Bystrici v uznesení sp. zn. 16Co/29/2022 zo dňa 22.02.2023 pre pasívneho spoluvlastníka je nerozhodné, či podiel prirastie žalujúcemu spoluvlastníkovi, alebo tretej osobe. Vytváranie spoluvlastníckeho podielu, ktorý vznikol porušením predkupného práva je popretím autonómie spoluvlastníkov pri hospodárení so spoločnou vecou (pozri tiež body 24.1, 24.2, 25.2, 25.3, 30 dané rozhodnutia). Vo vzťahu k danej problematike sa súd tiež prikláňa k judikatúre Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 22 Cdo 809/2015 zo dňa 08.09.2015 (v ktorej je citovaná aj ďalšia judikatúra k veci), podľa ktorej predkupné právo spoluvlastníkov, ktorí podiel nechcú vykúpiť, prirastie ostatnými spoluvlastníkmi. To platí aj v prípade, keď predávajúci spoluvlastník poruší predkupné právo viacerých spoluvlastníkov a niektorí z nich dajú najavo, že nárok z porušenia predkupného práva si nechcú uplatniť. Dokonca podľa rozhodovacej praxe Najvyššieho súdu ČR nie je ani potrebné, aby bola o neuplatnení uzatvorená dohoda; postačí, keď spoluvlastník dá zreteľne, hoci aj konkludentne, najavo, že predkupné právo uplatniť nechce.¹⁴⁾

3.2

Predvídateľnosť postupu súdu

V článku 2 ods. 1 CSP je upravené, že ochrana ohrozených a porušených práv musí byť spravodlivá a účinná. Účinná však bude len vtedy, ak bude predvídateľná. Ak bude rešpektovať hmotné a procesné právo so zachovaním predvídateľnosti postupu súdu, bude aj spravodlivá. Sporová strana by nemala byť výsledkom sporu prekvapená. Napríklad, žalobca sa dozvie až zo súdneho rozhodnutia, že niečo nepreukázal. Prípadne niečo podstatné pre rozhodnutie nevrátil. Ďalej, ak súd aplikoval iné ustanovenie hmotného práva, s ktorým sporové strany pred rozhodnutím súdu nepočítali. Teda nevedeli, že majú predložiť rozhodujúce skutkové tvrdenia k aplikácii súdom zvolenej hmotnoprávnej normy.

Inak povedané, súd by nemal sporové strany svojím rozhodnutím prekvapiť. Sporové strany by mali byť včas, jasne a precízne oboznámené s tým, čo súd považuje v konaní za nesporné, čo je sporné, či žalobca alebo žalovaný doposiaľ uniesol alebo neuniesol dôkazné bremeno. Sporové strany by mali mať vedomosť, že konkrétne skutkové tvrdenia môžu predložiť len v určitej súdom stanovenej lehote pre aplikáciu sudcovskej koncentrácie konania. Rovnako vedomosť o tom, že súd na vec použije inú právnu normu, ako doposiaľ predpokladali.

Акý то má пре спорové strany, dokonca aj пре súд význam? Odpoveď je – podstatný. Predvídateľný postup súdu sa premieta do predvídateľného súdneho rozhodnutia a má vplyv

14) Výňatok z doposiaľ neprávoplatného rozhodnutia Okresného súdu Lučenec, napadnutého odvolaním.

na jeho rýchlosť a kvalitu. Dokonca to nájde svoj odraz pri jednoduchšom vypracovaní súdneho rozhodnutia, ktoré šetrí sudcovi čas, aby sa mohol venovať ďalším sporom.

Zoberme si ako príklad postup súdu podľa § 171 ods. 1 alebo § 181 ods. 2 CSP, ktorý vie zásadne ovplyvniť ďalší priebeh sporu. Ak súd v prvom rade vymedzí, čo je medzi stranami sporné a čo je nesporné, aplikuje tiež článok 8 CSP spolu s § 186 ods. 2 CSP. Súd teda stranám oznámi, že nebude dokazovať to, čo je medzi stranami nesporné a zamieri svoje dokazovanie na to, čo je sporné. Zúži tak rozsah dokazovania, rovnako rozsah skutkových tvrdení sporových strán na to, čo je podstata sporu. To, čo je nesporné, zaprotokoluje do zápisnice a následne použije v rámci vyhotovovania rozsudku (prekopíruje to). Po tomto vymedzení už strany nebudú argumentovať rozsiahlymi tvrdeniami pre to, čo nie je podstatné – sporné (prípadne ich súd bude takto usmerňovať a upozorniť ich na to pri ich ústnych prednesoch). V spore bude menej argumentácie. Zároveň vymedzí, ktoré dôkazy vykoná, čím sa predíde tomu, aby súd dokazoval niečo, čo už dokazovať nie je potrebné (často vidенý jav v sporovom konaní). Strany z predbežného právneho názoru budú mať možnosť reagovať doplnením ďalších skutkových tvrdení a dôkazov, uvedením inej právnej argumentácie, prípadne potvrdením doterajšej vlastnej právnej argumentácie. Budú mať teda možnosť súd ovplyvniť pri jeho právnom názore, zmeniť jeho predbežný názor, prípadne poukázať na judikatúru, ktorá jeho právny názor vyvracia alebo potvrdzuje.

Z toho dôvodu je využívanie procesných nástrojov súdom efektívne pre sporový proces, tento proces činí prehľadným a predvídateľným. Pri rozhodnutí tak strana bude už očakávať, či súd presvedčila, predložila dostatok dôkazov, prípadne sa nepodarilo uniesť dôkazné bremeno. Rozhodnutie nebude pre stranu také prekvapivé, ako by to bolo v prípade, ak by súd uvedeným spôsobom nepostupoval.

Pre súd bude tiež jednoduchšie v rozsudku odôvodniť, že žalobca napriek tomu, že ho súd poučil o tom, že doposiaľ neuniesol dôkazné bremeno ohľadne žalovaného nároku a poskytol mu právny názor, nenavrhol ďalšie dôkazy, nedoplnil skutkové tvrdenia. Preto súd zotrval na vyslovenom právnom názore na pojednávaní a žalobu zamietol.

Sudca nie je sporovou stranou, ktorá postupuje v spore s premyslenou procesnou taktikou. Úlohou sudcu je jeho vlastnou činnosťou prispieť k tomu, aby spory boli riadne prejednané a rozhodnuté spravodlivo. S tým cieľom nie je daný dôvod, aby sa súd skrýval pred sporovými stranami o tom, ako právne uvažuje, ako sa mu doposiaľ spor javí a aký harmonogram riešenia sporu zvolil. Ešte doteraz si pamätám, že počas účinnosti OSP som ako právny zástupca strany zdvorilo požiadal súd na pojednávaní o predbežný právny názor na vec. Sudca sa na mňa usmial a uviedol, že si ho zatiaľ nechá pre seba. Tieto časy však už pominuli zmenou právnej úpravy. Je vhodné, aby sudca napríklad pri predbežnom prejednaní sporu pri stanovení termínu pojednávania otvorene stranám sporu povedal, že na uvedenom pojednávaní má záujem rozhodnúť. Tým ich donúti vyvinúť riadnu procesnú aktivitu do stanovenej lehoty. Vyžaduje to však od sudcu, aby mal od začiatku sporu prehľad čo sa deje v spise.

Skúsenosť z otvorenosti sudcu, ako chce viesť spor, má vplyv aj na uvažovanie sporiacich sa strán. Nie je na škodu, aby strany sporu od nezávislej osoby sudcu pri začatí sporu boli oboznámené s tým, koľko bude asi spor trvať a čo ich to bude stáť. Koľko trvá vypracovanie znaleckého posudku, aká je obvykle jeho hodnota, koľko úkonov súd vykoná, s čím im vzniknú náklady a bude plynúť čas (napríklad ohliadka, dožiadanie do cudziny), a teda či sú na to strany sporu reálne pripravené. Prípadne, či pre nich nie je vhodnejšie nájsť kompromis. Pamätám si na spor o zrušenie a vysporiadanie podielového spoluvlastníctva, ktorý som dostal po kolegyňi. Hoci vo veci už boli predtým uskutočnené pojednávania, otvorene som sporovým stranám povedal, že pre rozhodnutie vo veci budem musieť vykonať dokazovanie (navrhované) ohliadkou na mieste samom (termín najskôr o mesiac) a následne ešte znaleckým posudkom. Okrem

toho teda bude potrebné ešte jedno pojednávanie a spor viem prinajlepšom vyriešiť najskôr za 8 mesiacov. S poukazom, že každý z nich sa chcel vysporiadať iným spôsobom, povedal som im, že s mojim rozhodnutím nemusí byť ani jedna strana spokojná. Ozrejmil som im, že dohoda medzi nimi je najlepší a najhospodárnejší spôsob urovnania dvojročného sporu o zrušenie a vysporiadanie ich spoluvlastníctva a je o to viac spôsobilá odstrániť ich spory. Následne som s nimi prešiel ich vzájomné návrhy, pričom som otvorene povedal, čo sa mi javí ako spravodlivé a čo, naopak, zjavne nedôvodné (jeden zo spoluvlastníkov chcel účelovo zriadiť vecné bremeno). Nechal som im priestor v pojednávacej miestnosti, ktorú som opustil na 30 minút. Keď som sa vrátil, požiadali ma ešte o ďalších 30 minút, ktoré som im poskytol. Po hodine dohadovania v pojednávacej miestnosti, keď mali odo mňa otvorene informácie o ďalšom priebehu sporu a o mojom uvažovaní, sa dohodli. Všetkým to ušetrilo čas a peniaze.

Samozrejme, súd musí vysloviť právny názor tak, aby nedošlo k porušeniu rovnosti sporových strán. Domnievam sa, že sudcovia sú z hľadiska svojej praxe dostatočne skúsení v tom, kde je tá pomyselná hranica poučovacej povinnosti. Napríklad súd nemôže navádzať strany sporu pri predbežnom právnom názore, aké dôkazy majú navrhnuť pre úspech v spore.

Vymedzením sporných a nesporných skutočností, vyslovením predbežného právneho názoru súd jedine dosiahne, aby sa vec po hmotnoprávnej stránke riadne prejedнала a rozhodla. Zmierni sa tak následok formálnej pravdy v civilnom procese. Nie je na mieste, aby sa žaloby zamietali ako nedôvodné z procesných dôvodov. Bez toho, aby súd sporovej strane nenaznačil (nesignalizoval), že na jeho procesnej taktike nie je nič v poriadku, poskytol jej časový priestor na zistenie problému v jej procesnej taktike (tzv. time-out). Úlohou súdu je, aby spor medzi stranami predložený na posúdenie súdu bol aj rozhodnutý a vyriešený po hmotnoprávnej stránke. Prípadne, aby sa k nej čo najviac priblížil.

Uvedenému postupu nasvedčuje právny názor, ktorý bol dokonca vyslovený ešte počas režimu OSP, podľa ktorého: „*Občianske súdne konanie je postavené na princípe predvídateľnosti súdnych rozhodnutí. Predvídateľným rozhodnutím je len také rozhodnutie súdu, ktorému predchádza postup súdu pri konaní a rozhodovaní zodpovedajúci podrobnému a jednoznačnému informovaniu účastníkov konania o výsledkoch prípravy pojednávania. Postup okresného súdu v predmetnej veci nemožno považovať za predvídateľný. Navrhovateľ sa pred zahájením pojednávania, na ktorom okresný súd vo veci rozhodol, podrobne k veci vyjadril a predložil všetky dôkazy v presvedčení, že v danom prípade v rozsahu svojich tvrdení uniesol dôkazné bremeno. Vo vzťahu k tvrdeniu, že odporca si neplnil zmluvné povinnosti, nemal dôkaznú povinnosť, pretože v tomto rozsahu bremeno dokazovania prešlo na odporcu. Z uvedeného je zřejmé, že v danej situácii jediným predvídateľným rozhodnutím, ktoré navrhovateľ legitímne očakával, bolo vyhovujúce rozhodnutie súdu. Zo zápisnice o pojednávaní okresného súdu uskutočneného 26. 7. 2013 vyplýva, že sa tohto pojednávania nezúčastnil žiaden z účastníkov.“ Z vety: „na to sa oboznamuje obsah spisu, pripojené listinné dôkazy“ nie je možné zistiť, ktorými konkrétnymi listinami okresný súd dôkazy vykonal. Nie je zřejmé, koho okresný súd (ak nikto prítomný na pojednávaní nebol) poučil v zmysle § 120 ods. 4 O. s. p. o možnosti predkladať návrhy na vykonanie dokazovania len do času, pokiaľ nie je vyhlásené dokazovanie za skončené a kto súdu odpovedal, že žiadne návrhy na dokazovanie nemá, ak nikto na pojednávaní prítomný nebol. Takýto postup súdu v konaní neumožňuje zistiť líniu myšlienkového pochodu súdu pri hodnotení tvrdených skutočností (zhodných a sporných) a dôkazov v situácii, keď sa odchylovala od názoru navrhovateľa, a teda výsledkom bolo prekvapivé súdne rozhodnutie.*

Z hľadiska ustanovenia § 120 ods. 1 O. s. p. navrhovateľ v danej veci bremeno tvrdených skutočností a k nim predložených listinných dokladov (dôkazné bremeno) uniesol, preto mohol legitímne očakávať (predvídať), že okresný súd vyhovie jeho návrhu. Tento predpoklad okresný súd svojím rozhodnutím nenaplnil, pretože rozhodol v protiklade s uvedeným očakávaním. Pochybil, ak návrh zamietol bez toho, aby navrhovateľovi poskytol procesnú možnosť predložiť

iné (nové, resp. ďalšie), z pohľadu súdu relevantné dôkazy, ktorými by mohol dôvodnosť návrhu preukázať, čím navrhovateľa vylúčil z uplatnenia procesných práv, ktoré mu vyplývajú z Občianskeho súdneho poriadku. Opodstatnený by bol postup okresného súdu vtedy, ak pred rozhodnutím vo veci samej by zaujal stanovisko (napr. písomne) k sporným a zhodným skutočnostiam (§ 118 ods. 2 O. s. p.), pokiaľ ich na základe výsledkov prípravy pojednávania chcel posudzovať odlišne ako navrhovateľ.¹⁵⁾

Ako som už uviedol, predvídateľnosť procesu je súčasťou právnej istoty sporových strán. Je prepojená s tzv. zákazom prekvapivých rozhodnutí súdov. Tá však doposiaľ bola implikovaná výslovne v rámci odvolacieho konania podľa § 382 CSP. Podľa Najvyššieho súdu SR: „Občiansky súdny poriadok stojí na zásade predvídateľnosti rozhodnutí súdu. Úmyslom zákonodarcu, ako to vyplýva priamo z dôvodovej správy k zákonu č. 384/2008 Z.z. bolo v praxi zabrániť vydávaniu tzv. prekvapivých rozhodnutí. Uvádza sa v nej, že účastník tak bude mať možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii doposiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. S účinnosťou od 15. októbra 2008 Občiansky súdny poriadok (zákon č. 384/2008 Z.z.) v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. posilňuje právo na spravodlivý proces tým, že účastník bude môcť až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu. Predvídateľné je také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup pri konaní a rozhodovaní. Zákon ustanovuje, že účastníci by nemali byť zaskočení možným iným právnym posúdením veci súdom bez toho, aby im bolo umožnené tvrdiť skutočnosti významné z hľadiska sudcovho právneho názoru a navrhnúť na ich preukázanie dôkazy. Rovnako by nemali byť zaskočení takým postupom súdu, ktorý nemá oporu v predvídateľnom právnom postupe súdu, ktorý nie je v súlade s procesným právom a jeho pravidlami.“¹⁶⁾ Zastávam názor, že ak takúto povinnosť má odvolací súd, mala by sa rovnako vzťahovať aj na konanie a rozhodovanie súdu prvej inštancie.

Postup súdu prvej inštancie sa však líši inou procesnou situáciou, v ktorej sa prvoinstančný sudca oproti senátu odvolacieho súdu nachádza. Sudca prvej inštancie v prvom rade posudzuje, či sú splnené podmienky konania, overuje, či žaloba má požadované náležitosti, hodnotí, či sporové strany uniesli bremeno tvrdenia a na to nadväzujúce dôkazné bremeno na základe vykonaného dokazovania. Ako prvý v poradí subsumuje rozhodujúce skutočnosti pod konkrétnu hypotézu hmotnoprávnej normy. Oproti odvolaciemu senátu teda vytvára spisový materiál, pričom až následne v odvolacom konaní odvolací senát posudzuje správnosť jeho procesného postupu, jeho právne posúdenie, ako aj riadne náležitosti odvolaním napadnutého rozhodnutia.

Procesný postup súdu prvej inštancie preto logicky vytvára ucelené a na seba nadväzujúce procesné úkony, ktoré sudca musí vykonávať efektívne, hospodárne a predvídateľne. Sporové strany na takýto postup súdu majú právo zakotvené v článku 48 ods. 2 Ústavy SR.

Je to konkrétne sudca, kto má možnosť ovplyvniť dĺžku konania. Hlavne svojím koncentrovaným postupom, riadnou prípravou na pojednávanie, v rámci ktorého jednotlivé procesné úkony na seba nadväzujú a je z nich cítiť snahu rozhodnúť. Práve snaha rozhodnúť (na prvom pojednávaní) musí byť pre sporové strany zrejmá, pretože šetrí čas a úsilie pre všetkých zúčastnených a dotvára celkový obraz o riadnom výkone súdnictva. Ak však má súd postupovať rýchlo a účinne, musí do procesu zapojiť sporové strany a dať im zreteľne najavo, že aj ony sú do značnej miery zodpovedné za výsledok konania. To docieli napríklad tým, že dôsledne dbá na dodržiavanie sudcovských lehôt, nevyšetruje príliš aktívne skutkový stav, použije všetky procesné sankcie proti tomu, kto sa v spore chová nezodpovedne, starostlivo vykoná inventúru skutkových tvrdení a donúti sporové strany oddeliť sporné od nesporných skutkových

15) Uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici, sp. zn. 17Co/1124/2013, zo dňa 22. 10. 2014.

16) Uznesenie Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 7Cdo 42/2010, zo dňa 17. 10. 2011.

tvrdení.¹⁷⁾ Je však aj na sporovej strane, aké kvalitné predloží súdu svoje podanie, či je stručné a výstižné, či navrhne vykonať konkrétne dôkazy, pričom uvedie, ktorý dôkaz čo konkrétne má preukázať. Dokonca rýchlosť konania závisí od toho, či spolu so žalobou zaplatí súdny poplatok.¹⁸⁾

Výstižne možno (ne)predvídateľnosť rozhodovania definovať z judikátu Vrchného soudu v Prahe, podľa ktorého za prekvapivé (nepredvídateľné) je v ustálenej praxi považované také rozhodnutie, ktoré z pohľadu predchádzajúceho konania posudzuje prejednávajúcu vec originálnym spôsobom, t. j. ktorý nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci, postupu súdu a doposiaľ prednesených tvrdení sporových strán predvídať a prijatím ktorého bola sporová strana zbavená možnosti skutkovo a právne argumentovať.¹⁹⁾ Predvídateľné môže byť len také rozhodnutie, ktorému predchádza predvídateľný postup súdu pri konaní a dokazovaní.²⁰⁾

V ďalšom texte vysvetlím, akým spôsobom možno využívať inštitúty procesného práva s cieľom dosiahnuť predvídateľnosti a efektívnosti sporového konania.

••••

17) JIRSA, J. a kol. Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha I. 3. vydanie. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 38.

18) V justičnej praxi je úplne bežnou, žiaľ, neželanou praxou, že žalobca zastúpený advokátom súdny poplatok nezaplatí, počká na výzvu súdu. Mnohokrát je dokonca v takýchto žalobách napísané, že žalobca zaplatí súdny poplatok na základe výzvy súdu. Žalobca, prípadne jeho právny zástupca si však neuvedomuje, že spis so žalobou je sudcovi/vyššiemu súdному úradníkovi na postup v konaní predložený až po jeho zaplatení. Súdny poplatok spravidla vyrubuje súdny tajomník, ktorému sa spis dostane od asistentky senátu, prípadne podateľne súdu. Vyrubenie súdneho poplatku potom tajomník vykoná úpravou, ktorú realizuje opätovne asistent senátu popri inom plnení svojich činností. To znamená, že od podania žaloby na súd do vyrubenia súdneho poplatku uplynie niekoľko dní. Žalobcovi plynú následne lehota 10 dní na zaplatenie poplatku od prevzatia výzvy a kým sa teda spis dostane k sudcovi, prejdú aj tri týždne. Ak by však bol súdny poplatok zaplatený s podanou žalobou, vec je v prvý deň predložená sudcovi, ktorý ju preskúma, vydá úpravu na vydanie platobného rozkazu, prípadne dá pokyn na doručenie žaloby podľa § 167 CSP. V čase, keď súd ešte len čaká na zaplatenie poplatku, by už mohol byť vydaný platobný rozkaz alebo žaloba by mohla byť doručená žalovanému na vyjadrenie.

19) Rozsudok Vrchného soudu Praha, sp. zn. 1 Cmo 351/2013, zo dňa 16. 9. 2014.

20) Nález Ústavného soudu ČR, sp. zn. II. ÚS 1617/2010, zo dňa 2. 9. 2010.

Označenie kontaktu na sporové strany

Vo vzťahu k označeniu sporových strán sa v žalobách iba sporadicky objavuje aplikácia § 136 CSP (telefónny kontakt, prípadne email na sporové strany). Pritom ide o ustanovenie, ktoré vie výrazne urýchliť civilný proces. Aj keď predmetom publikácie je sporové konanie, poukážem z praxe na vlastný prístup v prípade konania o rozvod manželstva (zapísaného v súdnom registri Pc) bez maloletých detí. Ide spravidla o jednoduché právne posúdenie veci, vykonanie dokazovania výsluchom manželov, pri ktorom súd skúma, či sú dané dôvody na rozvod manželstva podľa Zákona o rodine. Už samotný návrh často napovedá, či sa manželia na rozvode dohodli. Preto je vždy vhodné, ak navrhovateľ okrem označenia účastníkov konania uvedie aj ďalšie kontaktné údaje, ako telefónne číslo alebo email oboch účastníkov konania (predpokladá sa, že manželia majú na seba kontaktné údaje). Následne dá sudca pokyn asistentke alebo súdnej tajomníčke, aby oznámila manželom, že v konkrétny deň (dajme tomu aj o týždeň) je možné vo veci nariadiť pojednávanie (sudca bude mať v určený pojednávacie deň ešte priestor pre konanie o rozvod manželstva, prípadne došlo k zrušeniu iného pojednávania), či súhlasia s daným termínom a netrvajú na zachovaní lehoty na prípravu pojednávania podľa § 178 ods. 2 CSP. Poverený člen senátu oznámi manželovi, že mu bude doručovať opis návrhu na začatie konania poštou, prípadne si ho môže prísť prevziať na informačné centrum súdu. Spravidla s takýmto postupom účastníci mimosporového konania súhlasia, súd na prvom pojednávaní rozhodne a vypracuje skrátené rozhodnutie bez odôvodnenia, pretože sa účastníci na pojednávaní vzdajú práva na podanie odvolania.

Takýto postup súdu je jednak efektívny, pretože súd nečaká na doručovanie návrhu a vyjadrenia k nemu zo strany druhého manžela a dá sa povedať, že do týždňa, prípadne dvoch má skončenú vec.

V tejto súvislosti sa veľmi efektívne javí označenie kontaktu sporových strán aj pri konaní o zrušení bezpodielového spoluvlastníctva manželov podľa § 148a ods. 2 Občianskeho zákonníka. Ide spravidla o nenáročné konanie, v ktorom súd posudzuje, či jeden z manželov (spravidla žalovaný) nadobudol oprávnenie na podnikateľskú činnosť. Z dôvodu ochrany ich majetkových hodnôt chcú mať manželia rozhodnutie vo veci čo najskôr. Ak uvedú telefonický kontakt, súd vie operatívne sa s nimi dohodnúť na termíne pojednávania (keď sa sudcovi uvoľní miesto v kalendári), na pojednávaní sa zúčastnia a po vyhlásení rozhodnutia sa vzdajú práva na podanie odvolania, čo im zabezpečí rýchlejšie vypracovanie rozsudku (aj v daný deň), prípadne budú súhlasiť, aby súd rozhodol bez nariadenia pojednávania.

V prípade sporových konaní, ktoré majú svoje procesné špecifiká (napr. aplikáciou § 167 CSP), však tiež uvedenie kontaktných údajov na žalovaného (ak ho má žalobca k dispozícii) môže prispieť k rýchlosti sporového konania. Na súdoch je značný počet žalôb, ktoré súd nevie doručiť žalovanému na adresu trvalého pobytu, prípadne na adresu uvedenú v žalobe. Následne súd musí podľa § 116 ods. 1 CSP vykonať všetky úkony smerujúce k zisteniu pobytu žalovaného. Súd spravidla požiada o doručenie zásielky príslušné obvodné oddelenie Policajného zboru, zisťuje informácie na obci, u zamestnávateľa, iných orgánoch a pod. Až následne vyvesí oznámenie o spore na úradnej tabuli súdu.

Mal som na stole žalobu, v ktorej sa podobným spôsobom vykonali procesné úkony smerujúce k doručeniu žaloby žalovanému ešte pred vyvesením na úradnej tabuli súdu. Po neúspešných pokusoch o doručenie sme zistili, že v rámci zmluvy uviedol žalovaný na seba telefonický a emailový kontakt. Súd teda žalovaného kontaktoval emailom o tom, že voči nemu prebieha

spor a z dôvodu ochrany svojich práv je potrebné, aby si zásielku súdu prevzal buď na informačnom centre súdu, alebo uviedol adresu na doručovanie. V priebehu týždňa sa následne podarilo žalobu doručiť.

Samozrejme, uvedený postup sa nie vždy podarí úspešne naplniť. Žalovaný je často aj tak nekontaktný alebo svoju adresu zatajuje, prípadne úmyselne uvedie inú adresu. Ak by však žalobca v predmetnej veci dostatočne venoval pozornosť vlastnej zmluvnej dokumentácii, ktorú do konania pripojil ako dôkaz, mohol súd ušetriť niekoľko týždňov zbytočného doručovania na adresu trvalého pobytu. Buď by žalovaného pred podaním žaloby sám kontaktoval, kde sa nachádza, pretože zásielky (predžalobné výzvy) sa od neho vracajú ako adresát neznámy, prípadne by túto skutočnosť avizoval súdu v podanej žalobe s uvedením jemu známych kontaktných údajov.

Tiež je otázne, ako by predmetný postup vyhodnotil prípadne odvolací súd (ak by sa náhodou žalovaný dozvedel o tom, že voči nemu prebieha súdne konanie a podal by odvolanie), v ktorom by žalovaný namietol, že súd mal k dispozícii v spise telefonický kontakt a email, na ktorom ho mohol kontaktovať z dôvodu zistenia jeho adresy na doručovanie. Teda by namietol, že súd nevykonal všetky do úvahy prichádzajúce úkony podľa § 116 ods. 1 CSP, čím mu znemožnil právo na prístup súdu.

....

Skutkové tvrdenia a označenie dôkazov

V žalobách stále možno nájsť množstvo nepodstatných skutkových tvrdení, ktoré odvádzaajú pozornosť súdu, ako aj protistranu od toho, čo je predmetom sporu. Žalobca z opatrnosti, aby jeho žaloba bola podstatná, uvedie pomerne široký opis skutkových okolností prípadu, ktorý podporuje právnou argumentáciou. Nie všetko ním uvedené je podstatné pre vymedzenie predmetu sporu. Naopak, často sa v žalobách podstatné skutkové tvrdenia vyskytujú v menšej miere a sú pre úspech v spore nedostatočné, pričom prevládajú nepodstatné tvrdenia a rozsiahla opakujúca sa právna argumentácia. Na tomto mieste si dovoľím uviesť vlastný postreh. Súd nepotrebuje mať v žalobe odcitovanú právnú úpravu ani judikatúru. Právnú úpravu má sudca ovládať a judikatúru si vie nájsť. Preto postačuje pri právnej argumentácii odkázať na spisové značky judikatúry. Pre každé podanie by malo byť podstatné vymedzenie, čo sa stalo, ako to chce strana sporu preukázať, prípadne uviesť stručné právne závery.

Strany sporu sú povinné podľa § 150 ods. 1 CSP uviesť úplné a pravdivé opísanie rozhodujúcich skutočností a s tým cieľom označiť dôkazy (§ 149 CSP), ktoré majú ich skutkové tvrdenia preukazovať. Žalobca teda musí uviesť také skutočnosti, z ktorých bude možné vyvodiť oprávnenosť jeho nároku. Pritom je potrebné dbať na logickú previazanosť tvrdení, ktorá by mala byť jednoznačná a konkrétna, aby nebola zameniteľná s iným skutkom a mala by sa týkať len okolností, ktoré môžu mať pre rozhodnutie význam z hľadiska subsumpcie skutkového deja pod konkrétnu hmotnoprávnú normu (substancovanie skutkových tvrdení). V prípade, ak žalobca a rovnako žalovaný splnia túto povinnosť, unášajú bremeno tvrdenia, ktoré je základnou podmienkou pre to, aby súd vykonal navrhované dôkazy sporových strán.²¹⁾

Musí byť teda daná previazanosť medzi skutkovými tvrdeniami a právnou normou, ktorá sa má na skutkový stav aplikovať. V prípade ich absencie súd nemôže tieto skutkové tvrdenia sám vyhľadať z predložených dôkazov. Zakazuje mu to ustanovenie § 132 ods. 2 CSP, ktoré je výraznou zmenou oproti pôvodnej právnej úprave. Žiaľ, často súdmi, ale najmä sporovými stranami (a ich právnymi zástupcami) opomenutou. Toto ustanovenie žalobcovi a podľa môjho názoru aj žalovanému ukladá povinnosť uviesť všetky rozhodujúce skutočnosti tak, že ich opíše a z dôvodu ich preukázania označí dôkazy. Je značné množstvo sporov, kde dochádza k nahradzovaniu skutkových tvrdení odkazom na pripojené dôkazy. Nie je prácou súdu, aby z masy predložených dôkazov vyhľadával za strany sporu rozhodujúce skutkové tvrdenia a nahradzal tak ich nečinnosť.²²⁾ Napríklad v rámci tzv. bežných spotrebiteľských sporov, ktoré sa podávajú na „šablónach“ právnych zástupcov (napr. v sporoch zo zmlúv o spotrebiteľských úveroch), možno nájsť nedostatočné rozhodujúce skutkové tvrdenia. Napríklad ohľadne toho, na základe akého ustanovenia zmluvy došlo k predčasnemu zosplatneniu spotrebiteľského úveru, že výška úhrad vykonaných žalovaným vyplýva z prehľadu úverového účtu a pod. Ide pritom o skutočnosti, ktoré by mali byť riadne opísané v návrhu. Napríklad žalobca mal podľa článku XY zmluvy právo vyhlásiť mimoriadnu splatnosť úveru, čo dňa XY využil. Žalobca sa domáha zaplatenia sumy XY, keďže žalovaný mal celkovo podľa článku XY zmluvy zaplatiť sumu XY, z ktorej zaplatil doposiaľ sumu XY, pričom na istinu bola započítaná suma XY, na zmluvný úrok XY, čo preukazuje pripojený prehľad úverového účtu. Naopak, už sa stáva notoriou, keď je v žalobe uvedené: Podmienky vzniku zmluvného vzťahu, poskytnutia peňažných

21) JIRSA, J. a kol.: Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha II. 3. vydanie. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 21.

22) K tomu pozri uznesenie Najvyššieho súdu SR pod sp. zn. 1 Cdo/188/2021 zo dňa 25. 05. 2022.

prostriedkov, ich splácania a porušenia povinností dlžníka sa nachádzajú v predloženej (neoznačenej, pozn. autora) zmluvnej dokumentácii. Prípadne je uvedené, že došlo k uzavretiu zmluvy, avšak bez dátumu a jej označenia s odkazom na ňu. Výsledkom tohto nedostatočného vymedzenia skutkových tvrdení je následne výzva súdu podľa § 150 ods. 2 CSP, ktorá opätovne prispieva k predlžovaniu sporu.

Vo vzťahu k tomu možno poukázať na rozsudok Okresného súdu Lučenec, podľa ktorého: *„V sporovom konaní je základnou povinnosťou žalobcu uviesť rozhodujúce skutkové tvrdenia a predložiť za účelom ich preukázania dôkazy tak, aby bol v spore úspešný vo vzťahu k nároku, ktorý žaluje. Podmienkou však je, aby súd vedel tieto rozhodujúce skutkové tvrdenia, podporené príslušnými dôkazmi podradiť (subsumovať) pod konkrétne ustanovenia právnej normy. Pritom platí, že súd nie je povinný za žalobcu vyhľadávať rozhodujúce skutočnosti z masy predloženej dôkazov, aby tým nahrádzal procesnú nečinnosť žalobcu. Podľa § 132 ods. 2 CSP opísanie rozhodujúcich skutočností nemožno nahradiť odkazom na označené dôkazy. Žalobca však bol po oboznámení sa s predbežným názorom v uvedených procesných súvislostiach nečinný, preto musí niesť následky svojej procesnej nečinnosti. Žalobca súdu neuviedol, že s ohľadom na predbežný právny názor súdu, si prípadne uplatňuje svoje nároky z jednotlivých nezaplatených splátok za konkrétne obdobie, ktoré sú v konkrétnej výške (s poukazom na konkrétne úhrady žalovanej) a vyplývajú z konkrétnych dôkazov. To znamená, že v tomto smere si napriek výzve súdu na pojednávaní podľa § 150 ods. 2 CSP nesplnil svoju základnú povinnosť uviesť rozhodujúce skutkové tvrdenia. Keďže žalobca neuniesol bremeno tvrdenia o nároku na zaplatenie dlžnej sumy z konkrétnych splátok úveru, súd neposudzoval a nezaoberal sa ďalej v spore otázkou, dôvodnosti tohto nároku. Súd tento postup zvolil v súlade so zásadou nova iuris curia (súd právo pozná), pretože túto zásadu je možné aplikovať len za predpokladu, že žalobca opíše rozhodujúce skutočnosti k uplatnenému nároku na zaplatenie žalovanej sumy.“²³⁾*

Súd môže vykonať dôkazy na zistenie a preukázanie rozhodujúcich skutočností. Nie naopak. Dôkazy nemajú slúžiť na to, aby na základe výsledkov dokazovania bolo možné vyvodiť rozhodujúce skutkové tvrdenia pre aplikáciu konkrétnej hmotnoprávnej normy. Dokazovanie nemá slúžiť strane sporu na to, aby prostredníctvom neho zistila, či existujú skutočnosti v jej prospech.²⁴⁾

Ak by súd vyhľadával za žalobcu (ako aj žalovaného) rozhodujúce skutkové tvrdenia z predložených dôkazov, porušil by tým rovnosť sporových strán, pretože by poskytol jednej zo sporových strán procesnú výhodu. Žiaľ, z dôvodu nedostatočnej aplikácie § 132 ods. 2 CSP sa to v skutočnosti aj deje, a to často bez povšimnutia vyšších súdov. Podotýkam, už nepracujeme v režime OSP.

Ďalším problémom pri uvádzaní rozhodujúcich skutkových tvrdení je, že nie sú uvedené konkrétne, ale abstraktne. Veľmi často sa to stáva v spotrebiteľských sporoch, keďže žalobcovia podávajú hromadne žaloby, kde len zmenia výšku jednotlivých súm bez opísania konkrétnych rozhodujúcich skutočností na konkrétny spor. Poukazujem v tejto súvislosti na odôvodnenie jedného z rozhodnutí: *„Žalobca bol súdom vopred uznesením č. k. 13Csp/2/2023-57 zo dňa 14.02.2023 poučený o neunesení bremena tvrdenia pre abstraktne vymedzenie skutkových tvrdení; bol podľa § 150 ods. 2 CSP vyzvaný na doplnenie skutkových tvrdení, v ktorých dostatočne určito popíše, na základe čoho si uplatňuje nárok; bol poučený, že v spore neoznačil dôkazy podľa § 132 ods. 1 CSP v spojení s § 185 ods. 1 CSP s tým, že bez toho súd nebude na pripojené listiny prihliadať; bol poučený podľa § 132 ods. 2 CSP ako aj podľa § 153 ods. 2 CSP. Na uvedené*

23) Rozsudok Okresného súdu Lučenec, sp. zn. 16Csp/30/2022, zo dňa 20. 5. 2022.

24) Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol.: Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, s. 571.

uznesenie žalobca v spore nereagoval, a to ani na pojednávaní a po predbežnom právnom názore súdu podľa § 181 ods. 2 CSP. Nerešpektoval tak pokyny súdu v súlade s čl. 8 CSP.

Na základe toho súd nevedel posúdiť čo malo byť predmetom tvrdených zmluvných vzťahov medzi sporovými stranami. Aké telekomunikačné služby mal žalobca žalovanému poskytnúť, aké zariadenia za akú kúpnu cenu boli žalovanému odpredané. Tieto tvrdenia žalobcu neboli konkrétne, odkazovali na pripojené listiny v rozpore s § 132 ods. 2 CSP. Pripojené listiny pritom neboli v spore označené ako dôkaz v súlade s § 132 ods. 1 CSP. Nebolo preukázané, na základe čoho dospel žalobca k výške uplatneného nároku v sume 185,54 Eur. Prečo žalovaný nezaplatil cenu za poskytnuté služby riadne a včas. Ako konkrétne dospel žalobca k určení výšky zmluvnej pokuty v sume 221,20 Eur, keď v spore si uplatnil zmluvnú pokutu len v sume 210,08 Eur, ktorej nárok mu mal vzniknúť na základe nedodržania viazanosti vo vzťahu k predaju nešpecifikovaného telekomunikačného zariadenia. Bolo nepreukázané, či výška istiny 185,54 Eur a zmluvnej pokuty v sume 221,20 Eur sa premietla do tvrdenej splátkovej zmluvy, v ktorej mala byť splácaná suma 531,20 Eur, pričom jej dôvod a výška nebola žalobcom opísaná. Žalobca v spore nepreukázal a ani netvrdil, na základe čoho mu vzniklo právo zosplatiť jednotlivé splátky. Žalobca pritom k svojim nedostatkom v bremene tvrdenia neoznačil riadne ani dôkazy, ktoré ich mali preukazovať. Preto nielenže neuniesol bremeno tvrdenia svojho nároku /čo samo o sebe je dôvodom pre zamietnutie žaloby/, ale aj dôkazné bremeno v spore. Súd preto žalobu zamietol.

Pri tomto nedostatočnom procesnom postupe žalobcu, súd nemohol vychádzať z nesporných skutočností podľa § 151 ods. 2 CSP, pretože tie boli pre súd nedostatočne substancované.²⁵⁾

Civilné sporové konanie je ovládané prejednávajúcou zásadou, v súlade s ktorou je úspech procesnej strany definovaný jej povinnosťou tvrdenia a na ňu naviazujúcou dôkaznou povinnosťou a im zodpovedajúcim korelátom v podobe bremena tvrdenia a dôkazného bremena. Z prejednávanej zásady potom následne vyplýva základné procesné pravidlo, podľa ktorého každá strana je povinná dokazovať skutočnosti zodpovedajúce znakom právnej normy, ktorá je pre ňu priaznivá a ktorej sa domáha. Strana domáhajúca sa týchto právnych následkov poniesie aj nepriaznivé dôsledky stavu non liquet (neobjasneného určitého skutkového stavu, resp. určitej relevantnej skutočnosti), teda procesných následkov toho, ako keby bolo zistené, že k naplneniu skutkových predpokladov hypotézy právnej normy, ktorej účinkov sa domáhala, nedošlo.²⁶⁾

Je to však súd, kto pozná právo ako hmotné, tak aj procesné. Sporová strana, naopak, nemusí poznať procesné právo, ako ani právo hmotné a podľa neho nemusí vedieť nárok kvalifikovať v žalobe. Predpokladom úspechu je popísať presvedčivo svoj príbeh tak, aby mu sudca rozumel, nenudil ho, naopak, aby ho zaujal. Žaloba by tak mala obsahovať krátke, jasné, čiastkové skutkové tvrdenia, ku ktorým sa budú vzťahovať jednotlivé dôkazy. Vždy by malo byť jasné, aké konkrétne tvrdenie má byť preukázané konkrétnym dôkazom.²⁷⁾

Na ozrejmienie je nevyhnutné uviesť, že súd musí posudzovať hranicu rozsahu vymedzenia skutkových tvrdení. Pokiaľ v žalobe absentujú rozhodujúce skutkové tvrdenia, prípadne sú uvedené v takej nedostatočnej miere, že nie je z nich možné vymedziť predmet sporu, skutkový dej, bráni to prejednávaniu veci. V tom prípade musí súd postupovať podľa § 129 CSP, vyzvať žalobcu na doplnenie žaloby. Ak zostane žalobca pasívny, súd žalobu odmietne. Pri podaní zo strany žalovaného by mal súd postupovať tak, že ho vyzve podľa § 128 CSP s poučením, že ak skutkové tvrdenia žalovaný nedoplní, nebude na jeho skutkové tvrdenia prihliadať. Nie je vylúčené, že v tejto súvislosti súd poučí aj o sudcovskej koncentrácii konania.

25) Rozsudok Okresného súdu Lučenec, sp. zn. 13Csp/2/2023 zo dňa 19. 6. 2023, potvrdený Krajským súdom v Banskej Bystrici v rozsudku sp. zn. 14CoCsp/30/2023 zo dňa 28. 11. 2023.

26) Nález Ústavného súdu SR, sp. zn. I. ÚS 24/2019, zo dňa 9. 6. 2020.

27) Pozri JIRSA, J. a kol.: Klíč k soudní síni. 2. vydanie, Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 260.